



AFSTAMMINGS
CENTRUM

Het Afstammingscentrum

FIRM – 20 feb. 2025

“Une partie de leur histoire leur est en effet rendue légalement inaccessible et leur souffrance est accentuée par le fait que quelqu’un (en l’occurrence une institution) en sait plus sur leur origine qu’eux-mêmes.”

G. Mathieu, JDJ, n° 435, mei 2024, p. 10



AFSTAMMINGS
CENTRUM

OVERZICHT

- Voorstelling Afstammingscentrum
- Donorconceptie in België
- Recht op afstammingsinformatie, ook voor donorkinderen
- Opheffing donoranonimiteit: Standpunt Afstammingscentrum
- Blik op de toekomst

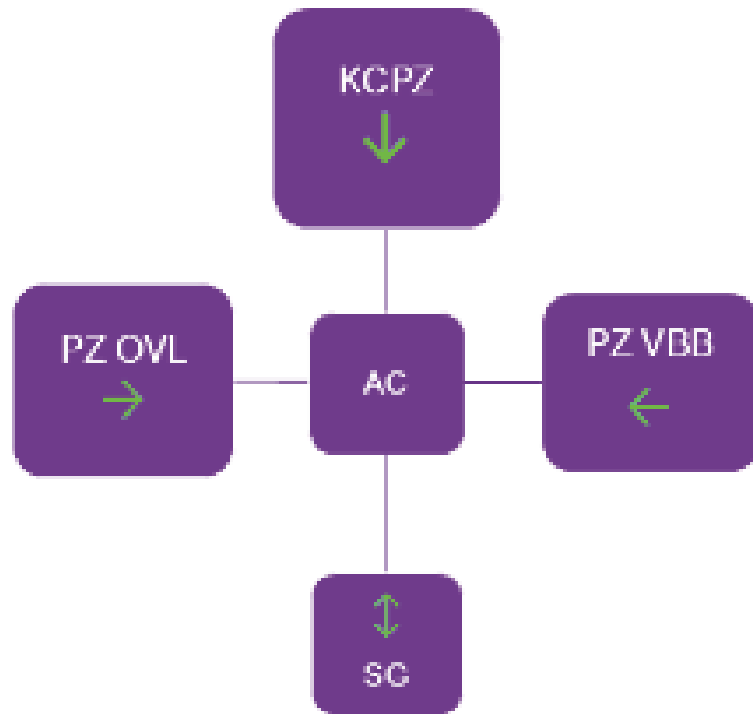
VOORSTELLING AFSTAMMINGSCENTRUM



AFSTAMMINGS
CENTRUM

HET AFSTAMMINGSCENTRUM

- Dankzij geadopteerden, donorkinderen en metissen van de Belgische kolonisatie
- Oprichtingsdecreet van 26 april 2019, BVR van 8 mei 2020
- Gesubsidieerd
- 24 augustus 2020: vergunning Opgroeien aan Kenniscentrum Pleegzorg
- Vanaf mei 2020: oprichting stuurgroep
- Vanaf 1 april 2021: officiële start
- Weinig vergelijkbare voorzieningen in Europa



- Kenniscentrum Pleegzorg: bestuursorgaan
- Stuurgroep = leden doelgroepen: inhoudelijke werking
- Team (Coördinator en trajectbegeleiders)
- Geëngageerde experts: ad hoc advies, lezingen

TEAM - MULTIDISCIPLINAIR

Coördinator: Ankie Vandekerckhove

Trajectbegeleiders (10,2 VTE, tijdelijk)

- Basisteam: 3 trajectbegeleiders (2,6 FTE)
- Maart 2023 t.e.m. feb 2025 (2jaar): + 2 trajectbegeleiders (4,2 FTE)
- Sept 2024 t.e.m. aug 2025 (1jaar): + 6 trajectbegeleiders (10,2 FTE)

Rechten, psychologie, geschiedenis, antropologie, maatschappelijk werk...

2 vrijwilligers: DNA-onderzoek, vertalingen

→ Professionele én ervaringsdeskundigheid gecombineerd

VISIE - MISSIE

- Het Afstammingscentrum vertrekt vanuit het fundamentele **recht** op kennis over de eigen afstamming en garandeert iedereen professionele begeleiding op maat bij vragen en zoektochten.
- Het Afstammingscentrum wil het **aanspreekpunt** bij uitstek zijn voor vragen rond afstamming en verwantschap. Het ontwikkelt en verzamelt op continue wijze expertise, sensibiliseert en formuleert beleidsadviezen omtrent deze thematiek.

DECRETALE OPDRACHTEN

Hét aanspreekpunt voor afstammingsvragen

- **INFORMEREN**: algemeen (publieke opinie) en individueel
- **BEGELEIDEN**: afstammings- en zoekvragen opnemen en begeleiden
- **EXPERTISE**: uitbouw van kennis over afstammingsgerelateerde thema's op basis van academisch onderzoek, kennis en ervaringen van partnerorganisaties, experts, CME, nationale en internationale goede praktijken...

Alle info op www.afstammingscentrum.be



VOOR WIE?

- Geadopteerden: binnenlands, sous-x en transnationaal
- Donorkinderen
- Metissen van de Belgische kolonisatie

In praktijk ook:

- Zoekende verwanten – familiegeheimen
- Eerste ouders, geboorteouders of andere familieleden
- Donoren
- Ouders van geadopteerden of van donorkinderen

→ Voor iedereen bij wie de juridische afstammingsband niet overeenstemt met de biologische en/of sociale afstammingsband en daar vragen over heeft.

BEPERKINGEN

Geen toegang tot **Rijksregister**

Eigen DNA-databank:

- Enkel **1^e graad** verwantschap
- Enkel DNA-stalen door en bij Afstammingscentrum afgenomen
- Bijdrage €85 ten laste van cliënt
- Niet compatibel met andere DNA-databanken (vb. UZ Erasmus)

Cultuur van geheimhouding - donoranonimiteit

Ratio **middelen**/aanmeldingen

DONORCONCEPTIE IN BELGIË



AFSTAMMINGS
CENTRUM

eerste medisch
geassisteerde
bevruchtingen met
donorzaad

±1950

eerste behandelingen bij
solomoeders en lesbische koppels
(vandaag 80%)

1970

eerste spermabank
privé-praktijk BXL

1980

eerste eiceldonaties

1990

stijgende import uit
Denemarken
(vandaag: 63%)



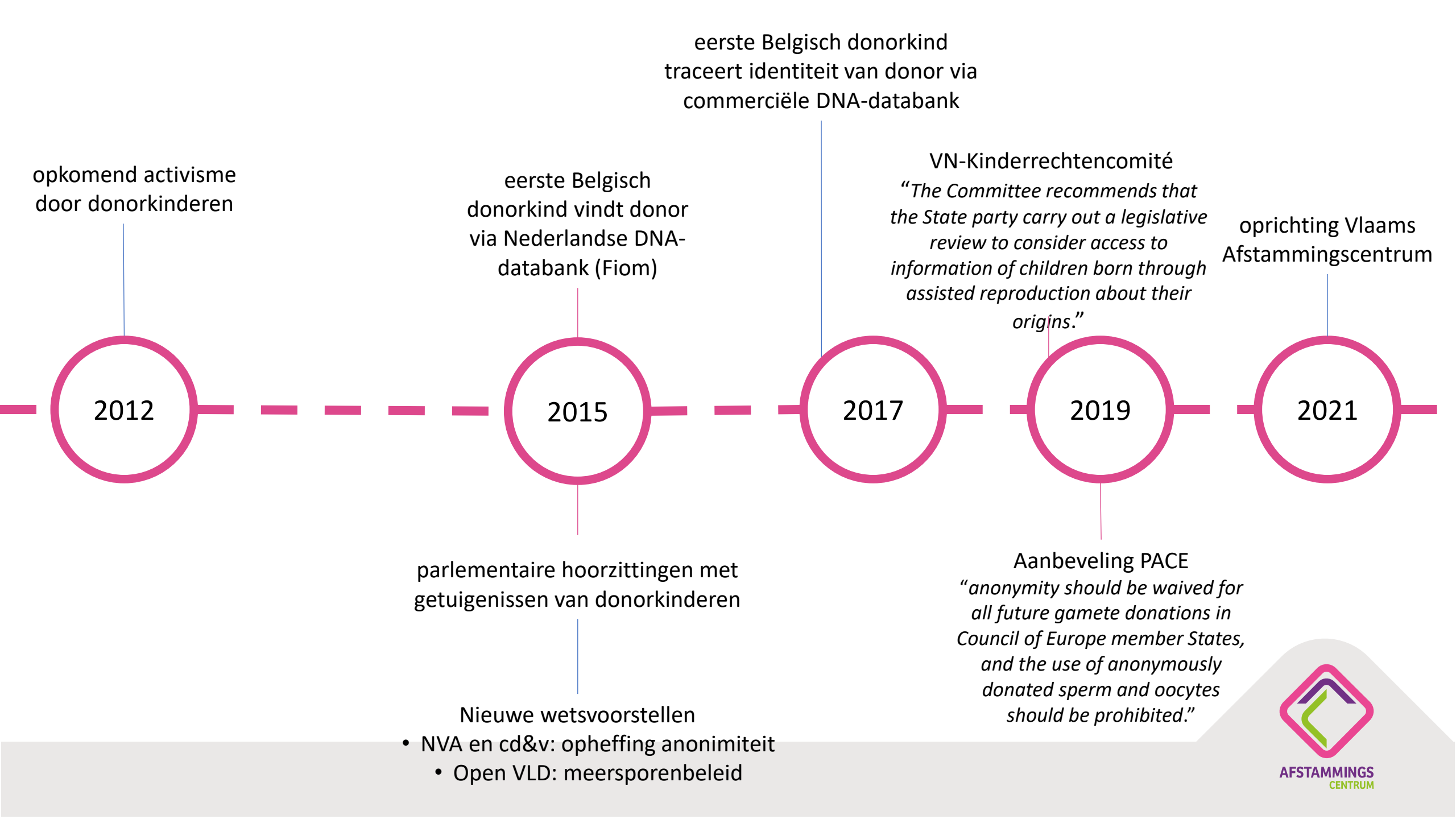
MBV-wet

2007

- voor 2007: geen wetgeving → klinieken bepalen zelf beleid
- de facto procedure: donoranonimiteit & geheimhouding

MBV-wet	Realiteit
Donoranonimiteit is de norm	Donoranonimiteit bestaat niet (cf. DNA-databanken).
Gekende donatie is toegestaan	Gebeurt zelden en wordt ontmoedigd.
Identificeerbare donoren zijn verboden	Bepaalde klinieken bieden dit wel aan, ook na vermaningen van FAGG.
Max. 6 gezinnen per donor	Pas centraal register sinds 2024. Geen controle op buitenlandse donoren.
Verbod op eugenetica	Matching is wel toegestaan. Bepaalde verzoeken worden wel ingewilligd.
Verbod op commercialisatie	Forfaitaire onkostenvergoeding is toch vaak financiële incentive. Donorzaad wordt massaal ingekocht bij commerciële bedrijven.
Counseling voor en tijdens behandeling is verplicht	Geen wettelijke bepalingen over inhoud van deze counseling (bv. rond openheid). Geen counseling na de behandeling.





opkomend activisme door donorkinderen

2012

eerste Belgisch donorkind vindt donor via Nederlandse DNA-databank (Fiom)

2015

eerste Belgisch donorkind traceert identiteit van donor via commerciële DNA-databank

2017

VN-Kinderrechtencomité
"The Committee recommends that the State party carry out a legislative review to consider access to information of children born through assisted reproduction about their origins."

2019

oprichting Vlaams Afstammingscentrum

2021

parlementaire hoorzittingen met getuigenissen van donorkinderen

- Nieuwe wetsvoorstellen
- NVA en cd&v: opheffing anonimiteit
 - Open VLD: meersporenbeleid

Aanbeveling PACE
"anonymity should be waived for all future gamete donations in Council of Europe member States, and the use of anonymously donated sperm and oocytes should be prohibited."

23 juni
Vonnis rechtbank
Brugge

2023

10 mei
Vonnis rechtbank
Brugge

2024

26 september
Arrest Grondwettelijk Hof
“absolute donoranonimiteit is
ongrondwettig”

31 januari
Regeerakkoord Federale Regering
Afschaffing donoranonimiteit
Billijke oplossing voor donaties uit het verleden

2025



RECHT OP AFSTAMMINGSINFORMATIE OOK VOOR DONORKINDEREN



AFSTAMMINGS
CENTRUM

INTERNATIONAAL VERDRAG INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

- Art. 3: het belang van het kind als eerste overweging
- Art. 7: het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd
- Art. 8: het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden
- Art. 13: het recht op eerbiediging van het privéleven

cf. adviezen Kinderrechtencommissariaat
(2006, 2015, 2023)

“The Committee recommends that the State party (Belgium) carry out a legislative review to consider access to information of children born through assisted reproduction about their origins.”

UN Committee on the Rights of the Child (2019)

“... as far as the child’s right to know his or her parents is concerned, the definition of “parents” includes genetic parents (for medical reasons alone this knowledge is of increasing importance to the child) ...”

“In any event, the law on artificial forms of fertilization, as with adoption, should be framed to protect the rights and well-being of children, not to meet the needs of childless couples.”

Implementation Handbook UNCRC

EUROPEES VERDRAG VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

Art. 8: recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven

EHRM:

- Het recht op **identiteit** ligt besloten in recht op eerbiediging van privéleven.
- **Biologische afstamming** = fundamenteel onderdeel van identiteit.

RECHTSPRAAK EHRM INZAKE ART. 8

- Mikulic vs. Kroatië (2002)
- Odièvre vs. Frankrijk (2003)
- Jäggi vs. Zwitserland (2006)
- Pascaud vs. Frankrijk (2008)
- Godelli vs Italië (2012)
- Capin vs. Turkije (2019)
- Gauvin-Fournis en Silliau vs. Frankrijk (2023)
- Cherrier vs. Frankrijk (2024)

BELANGENAFWEGING

Afstammeling

Recht op identiteit
EVRM art. 8



Biologische ouder

Recht op privacy
EVRM art. 8

- Inconsistenties naargelang context.
- Discussies over discretionaire ruimte van lidstaten.
- EHRM kent recht op afstammingsinformatie bijzonder zwaarwichtig belang toe bij belangenafweging van afstammelingen en biologische ouders.

“... make recommendations to member States in order to improve the protection of the rights of all the parties concerned, while focusing on the rights of the donor-conceived person, who is in the most vulnerable position and for whom the stakes appear to be higher.”

“Anonymity should be waived for all future gamete donations in Council of Europe member States, and the use of anonymously donated sperm and oocytes should be prohibited.”

PACE
Recommendation 2165 (2019)

“...als de wetgever, na afweging van de argumenten van antropologische en psychologische aard in het licht van het belang van het kind, desondanks opteert voor de anonimiteit, hij zulks moet verantwoorden en dat hij dat systeem hoe dan ook niet absoluut mag maken.”

“Hij moet het de betrokkene op zijn minst mogelijk maken om, steeds met eerbiediging van het beginsel van de anonimiteit en via een beroep op een onafhankelijke instantie, de opheffing van die anonimiteit aan te vragen.”

“Gelet op het belang van bepaalde genetische gegevens, onder meer voor de gezondheid van de betrokkene, moet de toegang tot die gegevens, in een niet-gepersonaliseerde vorm, ook steeds mogelijk zijn.”

Raad van State (2006)

“Naar het oordeel van de rechtbank prevaleert het recht van X om zekerheid te krijgen omtrent haar biologische afstamming op het (in het recht op respect voor zijn privéleven besloten) recht van Y om zijn biologisch vaderschap verborgen te houden”

Rechtbank Brugge
Vonnis 26 juni 2023

“In dit specifiek dossier oordeelde de rechtbank dat het recht van de eiser om zekerheid te krijgen omtrent zijn biologische afstamming prevaleert op het (in het recht op respect voor zijn privéleven besloten) recht van de gynaecoloog om zijn biologisch vaderschap verborgen te houden en op zijn rechtmatige verwachting anoniem te blijven.”

Rechtbank Brugge
Vonnis 10 mei 2024



*“De wetsbepalingen die verhinderen dat het donorkind enige informatie over de donor van de geslachtscellen kan verkrijgen van het fertiliteitscentrum, zijn **ongrondwettig**”*

“Het Hof oordeelt dat die bepalingen ongrondwettig zijn doordat zij een absolute voorrang geven aan de belangen van de donor, ten nadele van de belangen van het verwekte kind. Zij ontnemen donorkinderen immers op absolute wijze iedere mogelijkheid om hun afkomst te achterhalen via het fertiliteitscentrum.”



**Arrest Grondwettelijk Hof
26 september 2024**

“Het kennen van de eigen afkomst kan belangrijk zijn voor de identiteitsvorming van donorkinderen. Daarom schaffen we voor de toekomst de anonimiteit van sperma- en eiceldonoren af. Voor donaties uit het verleden zoeken we conform het arrest van het Grondwettelijk Hof een overgangsmaatregel met een billijk evenwicht tussen donorkinderen, wensouders en donoren.”

“Met respect voor de bevoegdheidsverdeling bekijken we samen met de deelstaten om de nodige psychologische omkadering en bemiddeling te voorzien.”

**Federaal Regeerakkoord
2025-2029**

OPHEFFING DONORANONIMITEIT STANDPUNT AFSTAMMINGSCENTRUM

Eerste versie 11 december 2023

Update 16 oktober 2024



AFSTAMMINGSCENTRUM

JURIDISCHE ARGUMENTEN

- Fundamenteel **mensenrecht**
- IVRK en EVRM (met jurisprudentie)
- Rechtsleer (Pluym, Swennen, Mathieu, Allan)
- **Belangenafweging** (advies RvST 2007)
- Lagere rechtspraak (Gent, Brugge...) en dan arrest GW hof – sept. 2024!!!
- Aanbeveling 2156 (2019) Raad van Europa
- Aanbeveling KR-comité (2019), Kinderrechtencommissaris (2022-2023/09)

Update 2024: Arrest GW

PSYCHOLOGISCHE ARGUMENTEN

- **Existentiële** vraag
- Identiteitsvorming en –ontwikkeling
- Relevante op medisch en psychologisch vlak
- Puzzelstuk rond genetische info
- Psychisch **lijden**, trauma, onrust
- Probleem van geheimhouding, sfeer van taboe
- Evolutie in het denken hierover gaat traag



PRAGMATISCHE ARGUMENTEN

- Anonimiteit is praktisch **onhoudbaar** door snel toenemende zoektechnieken
- Valse garantie
- Nadelen en risico's van commerciële DNA-databanken
- Element van **volksgezondheid**
- Donortekort is vals argument

GEWENSTE AANPAK

- **Ondubbelzinnige** keuze voor het recht op weten van wie men afstamt
- Zo weinig mogelijk hindernissen voor de afstammeling
- Juridische cesuur tussen kennis afstamming en juridische gevolgen (erfrecht, onderhoudsgeld, recht op contact....)
- **Flankerend beleid:** campagnes, sensibilisering
- Alternatieven voor non-retroactiviteit
- **Begeleiding** en ondersteuning (ook voor verwanten, half-siblings...)
- Mogelijkheid voor bemiddeling
- Geen tweesporenbeleid, geen toestemming van donor of wensouder vereist.

BLIK OP DE TOEKOMST



AFSTAMMINGS
CENTRUM

HETE HANGIJZERS

- Raadgevend Comité voor Bio-ethiek: 'geen rechten creëren voor donorkinderen'
- Massale import van buitenlands donorsperma
- Leeftijdsgrenzen
- Nood aan maatschappelijke sensibilisering over de ervaringen, rechten en noden van donorkinderen
- Nood aan counteren van angstcultuur rond donoranonimiteit
- Bevoegdheidsverdeling in België

CRUCIALE VRAAG

Als een overheid zoveel investeert in ondersteuning van gezinsvorming, donorconceptie en adoptie, waarom dan ook niet in de mensen die daar uit geboren worden:

- Voldoende nazorg, materieel en financieel
- Effectieve rechtsbescherming
- Aanpak van hun existentiële vragen
- Wat bedoelt men met 'reproductieve autonomie' en hoe ver gaat dat dan?

Nog fundamenteler: er is geen RECHT OP een kind. Zware boodschap.

CONTACT

www.afstammingscentrum.be

info@afstammingscentrum.be



Slachthuisstraat 9
9000 Gent
09/277.04.43

Facebook, Instagram,
LinkedIn

@afstammingscentrum



AFSTAMMINGS
CENTRUM

AANVULLENDE INFORMATIE



AFSTAMMINGS
CENTRUM

	Aantal	Info	Lopend	Nieuw	On hold	Res	Res+lop
DOK	87	7	26	36	6	7	5
DOO	55	10	2	7	1	33	2
ODK	39	23	4	9	1	-	2

- Klein deel van de aanmeldingen (14%)
- Besef dat Afstammingscentrum momenteel niet zo veel kan doen

OPHEFFING DONORANONIMITEIT WERELDWIJD

Zweden, 1985
Oostenrijk, 1992
Zwitserland 1998
Australië, 1998 t.e.m. 2013
(deelstaten). Victoria 2015 zelfs
retro-actief
Nederland, 2002
Verenigd Koninkrijk, 2004
Nieuw-Zeeland, 2004

Noorwegen, 2005
Finland, 2007:
Kroatië, 2012
Argentinië, 2013
Ierland, 2015
Duitsland, 2017
Portugal, 2019
Frankrijk, 2021



Iris (24) studeert op dit moment in Oslo.
Foto: Iris Tuijaerts

Donorkind Iris (24) zorgt voor afschaffing anonimiteit bij donoren: "Krijgen eindelijk informatie waar we recht op hebben"

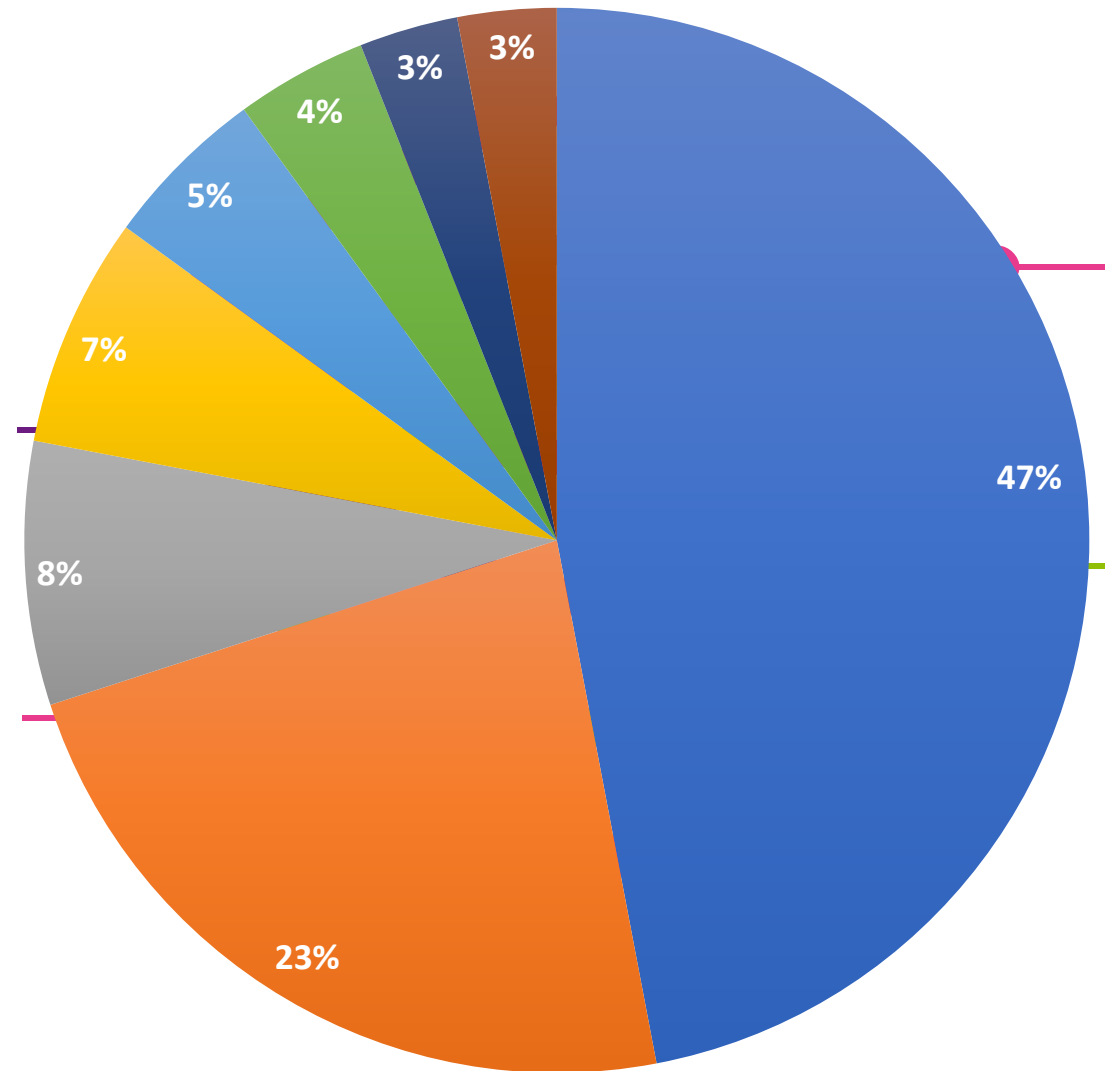
Interview Adoptie

‘Een goedkope DNA-test maakte een einde aan een familiegeheim van 33 jaar oud’: als je vader dan toch niet je vader is



AFSTAMMINGS
CENTRUM

Doelgroepen in pct



■ GEAD ■ FAM ■ MET ■ DOK ■ DOO ■ O van ■ EERSTE O ■ EERSTE FAM

TRAJECT

- Check door trajectbegeleider of aanmelding binnen onze werking valt → Bevestiging aanmelding
- Helaas wachttijd
- Intake
 - (!) Belangrijk om stil te staan bij de mogelijke impact
- Toestemmingsformulier + privacyverklaring (GDPR conform)
- Dossier wordt geopend op naam cliënt (beveiligde app)
- Acties
- Elke zoekvraag is anders en elk traject is uniek



PSYCHOSOCIAAL ONDERSTEUNINGSKADER

- Eerstelijns
- Luisterend oor
- Respectvolle en empathische houding
- De noden en wensen van de cliënt primeren
- Eigen tempo cliënt wordt gerespecteerd
- Doorverwijzing indien gewenst (parallel)

1. Contact

2. Aanmelding

3. Intake & toestemming

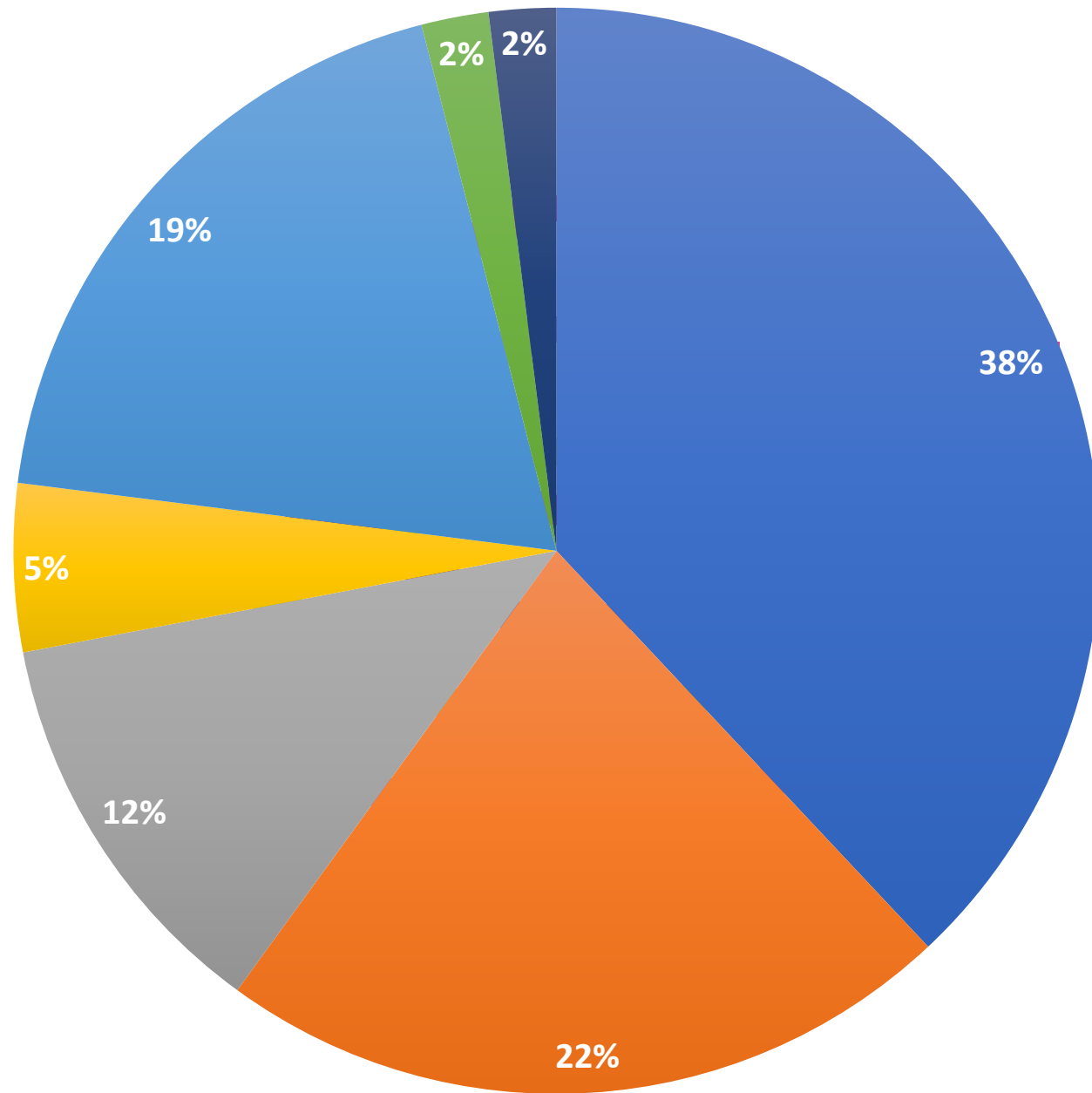
4. Acties en ondersteuning

5. Resultaten

6. Opvolging



Status dossiers in pct



■ NIEUW ■ LOPEND ■ RESULTAAT ■ RES+LOP ■ INFO ■ ON HOLD ■ STOP



AFSTAMMINGS
CENTRUM

DNA ALS HULPMIDDEL BIJ DE ZOEKTOCHT

DNA-databank Afstammingscentrum

- Beperkt tot 1st graadsverwantschap
- I.s.m. Centrum Menselijke Erfelijkheid (CME – UZ Leuven)
- Gepseudonimiseerd (unieke code)
- 85€ per staal ten laste van de client
- Bevestigen (of ontkennen!) van verwantschap

Internationale DNA-databanken



Etc.



EXPERTISE

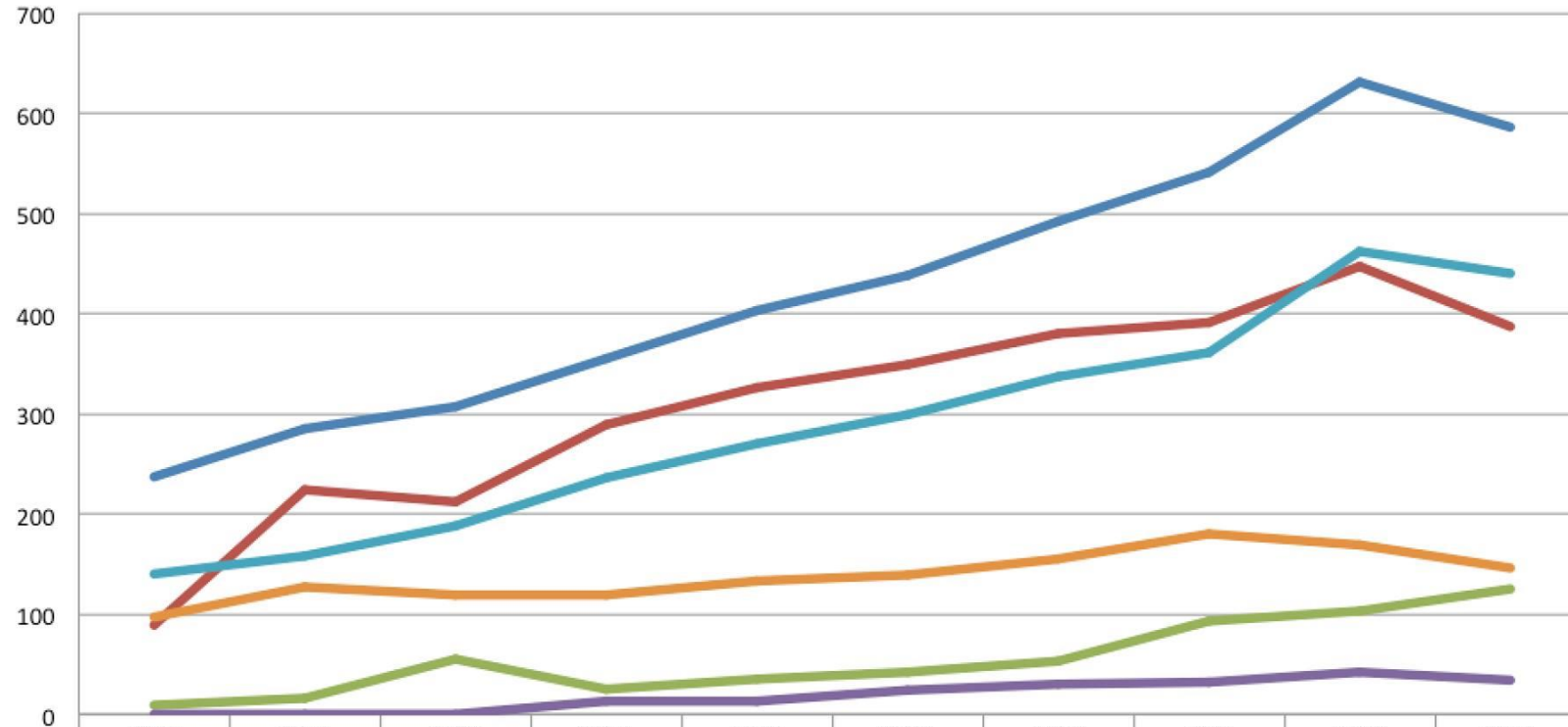
- Continu proces van opvolgen en verzamelen
- Bronnen: eigen casework, academische literatuur, praktijkonderzoek, ervaringen en kennis van belangengroepen en partnerorganisaties, rechtsleer en rechtspraak
- Inbreng van en meetings met de 'bevriende' experts
- Vormingen, webinars, studiedagen
- Netwerking, partnerschappen
- To do: meer kennis uitdragen over deze thema's en noden

BELEIDSADVIES

- Nazorg bij adoptie: aandacht voor afstammingsinfo van bij de start van de samenwerking
- Uitbreiding regeling DNA-onderzoek naar 2^e graad
- Duidelijke stellingname inzake opheffing donoranonimiteit
- Toekomstig advies over draagmoederschap? Discreet bevallen?



Sperm donors 2004-2013



	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Total	237	285	307	355	403	438	492	541	631	586
UK	89	224	212	289	326	349	380	391	447	387
USA	9	16	55	25	35	42	53	93	103	125
Denmark	0	0	0	13	13	24	30	32	42	34
Without children	140	158	188	236	270	299	337	361	462	440
With children	97	127	119	119	133	139	155	180	169	146



- Inzagerecht voor geadopteerden (HAV en decreten)

